

DIN EXPERIENȚA OAMENILOR ȘCOLII

Argumentul științific, prezentat cu căldură, convinge și educă

Un număr tot mai mare de profesori din școlile noastre se străduiesc să ridice conținutul nivelului științific al predării, potrivit cerințelor actuale, să aducă o contribuție mereu sporită la formarea conștiinței socialiste a elevilor. Așa lucrează, de exemplu, profesorul Stan Cucu, care predă istoria la liceul „Aurel Vlaicu” din Capitală. Asistând de curând la lecțiile ținute de acest profesor în clasa a XI-a, în legătură cu dezvoltarea Transilvaniei între anii 1849-1900, ne-am dat seama de grija pe care o acordă el conținutului predării, și mijloacele de influențare a elevilor.

La verificarea cunoștințelor din lecția precedentă — despre proclamarea și cucerirea independenței de stat a României — prin întrebări clare și cuprinzătoare, profesorul a orientat gândirea elevilor spre analiza evenimentelor istorice. Condu-se cu măiestrie de către profesor, discuțiile au relevat faptul că înlăturarea jugului otoman, pentru care poporul nostru a dus, de-a lungul veacurilor, o luptă eroică, a devenit o necesitate obiectivă — mai ales după constituirea statului național român. Băzându-se pe izvoarele istorice care le-au fost prezentate de profesor în lecția anterioară, elevii au arătat în mod convingător, cu argumente științifice, pătrunși de dreptatea cauzei naționale, atitudinea profund patriotică a maselor largi populare care au dus greul războiului de independență. Complezând răspunsurile elevilor, profesorul a subliniat că un mare număr de tineri din toate colțurile țării au plecat pe front ca voluntari și a arătat că printre ei se găseau și multe grupuri de voluntari din Transilvania, în pofida măsurilor restrictive luate de autoritățile austro-ungare. Cu vădită emoție, un elev a exemplificat, folosind și materialul ilustrativ, faptele de eroism săvârșite de dobroani și călărași în luptele de la Grivița, Rahova, Plevna, Sniindan. În încheierea discuțiilor profesorul a subliniat că obținerea independenței naționale a constituit un eveniment de mare importanță în dezvoltarea României moderne și a dus la întărirea speranței de eliberare a românilor din Transilvania, această subliniere constituind un bun punct de trecere la studiul temei privind dezvoltarea Transilvaniei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

În expunerea lecției noi profesorul a acordat o atenție de prim ordin fundamentării științifice a formării conștiinței patriotice a elevilor. El a demonstrat convingător caracterul reacionar al regimului

absolutist restaurat în Transilvania după înăbușirea revoluției din 1848-1849, regim bazat pe o cruntă exploatare a maselor și pe asuprirea națională. Preocupându-se să evidențieze interdependența fenomenelor istorice, el a arătat cauzele și împrejurările interne și externe care au dus la instaurarea, în Imperiul habsburgic, a regimului „liberal” și apoi la constituirea dualismului austro-ungar (1867). Cu acest prilej el le-a reamintit elevilor o serie de cunoștințe de istorie universală în legătură cu războiul Austriei cu Franța și Piemontul în 1859, cu Prusia în 1866 etc. Argumentând faptul că dualismul austro-ungar a reprezentat o înțelegere reacionară, îndreptată împotriva naționalităților din imperiu — în Transilvania cu deosebire împotriva românilor, care formau marea majoritate a populației — profesorul a citat izvoare documentare cuprinse în volumul II al lucrării „Din istoria Transilvaniei”. În același timp, pentru a înlesni însușirea și aprofundarea cunoștințelor privind dezvoltarea economică și socială a Transilvaniei în condițiile existenței dominației străine austro-ungare, profesorul a făcut apel la unele cunoștințe învățate anterior de elevi cu privire la desființarea iobăgiei în urma revoluției din 1848, la convenția comercială din 1875 și consecințele ei social-economice ș.a.m.d. Cu participarea elevilor s-a scos în evidență concluzia că Transilvania, ale cărei bogății erau stocate în mod pădălnic, a rămas cu mult în urmă sub raportul dezvoltării economice față de teritoriile austriece și maghiare, devenind o piață de desfacere a produselor industriale din provinciile de vest ale imperiului.

Trecind la analiza vieții sociale din Transilvania în perioada respectivă, prof. Cucu a transmis elevilor cunoștințe bine argumentate din punct de vedere științific, trezind interesul elevilor asupra analogiilor, între formele de luptă ale proletariatului agricol și cele ale proletariatului industrial, asupra legăturilor mișcării muncitorești din Transilvania cu mișcarea muncitorească din vechea Românie și cu mișcarea muncitorească internațională, asupra răspîndirii ideologiei marxiste, a organizării sindicatelor etc. Pentru explicarea acestor probleme profesorul a folosit cele mai noi date științifice publicate în revistele de specialitate.

Cu aceeași seriozitate s-a desfășurat și partea a doua a lecției, în care s-a vorbit despre lupta poporului din Transilvania împotriva asuprii naționale între anii 1849-1900. Bine documentat, profesorul a prezentat cunoștințele referitoare la protestul de la Blaj (Proclamașmentul) împotriva anexării Transilvaniei la Ungaria și a insistat asupra agravării politicii de asuprire națională a poporului român din Transilvania prin aplicarea legii naționalităților din 1868. Menționând că mulți intelectuali patrioți se refugiau peste Carpați pentru a scăpa de persecuția autorităților, continuând să lupte pentru eliberarea națională a românilor din Transilvania, el a subliniat că, în aceste condiții, curentul de unire cu România devenea tot mai puternic.

Un moment cu o mare influență educativă l-a constituit evocarea figurii de mare patriot al lui Avram Iancu, persecutat și închis de autoritățile imperiale intrucit propaga printre moși ideea că „revoluția încă nu s-a terminat”. Pentru a ilustra mai pregnant personalitatea lui Avram Iancu, profesorul s-a folosit de un fragment din lucrarea istoricului Silviu Dragomir, apărută de curând.

În loc central în lecție l-a avut Memorandum-ul din 1892, în care au fost expuse persecuțiile și nedreptățile suferite de românii din Transilvania din partea autorităților

austro-ungare. Profesorul s-a referit, de asemenea, la acțiunile de protest organizate în România față de persecuțiile naționale din Transilvania, la solidaritatea cu lupta patriotică a românilor de dincolo de Carpați. S-a subliniat ideea că mișcarea muncitorească din România a militat pentru crearea unui stat național care să cuprindă pe toți românii, din care să dispară exploatarea socială și asuprirea națională.

În concluzie la această lecție s-a menționat că lupta împotriva asuprii naționale a continuat mai puternic după anul 1900, pentru ca, la sfârșitul anului 1918, să se realizeze unirea Transilvaniei cu România, rod al luptei revoluționare a maselor populare de pe întreg teritoriul țării noastre.

Bogate în conținut, atrăgătoare în formă, convingătoare și calde, lecțiile profesorului Stan Cucu contribuie la înarmarea elevilor cu cunoștințe științifice și la educarea lor în spiritul patriotismului socialist.

G.H. SMARANDACHE
inspector

Discul, magnetofonul, proiecțiile sporesc eficiența orelor de dirigiență

În ultimul timp, literatura pedagogică se ocupă tot mai larg de utilizarea mijloacelor tehnice audio-vizuale la diferite discipline de învățământ, ca de exemplu la fizică și chimie, istorie și geografie, limba română și limbile străine etc. Mai rar este însă abordată aplicarea acestor mijloace moderne în munca educativă. Se simte în această direcție lipsa unor îndrumări și a unor puncte de vedere de natură să stimuleze munca profesorilor diriginți. Totuși, experiența educativă a multora dintre ei arată că este posibilă și eficace introducerea și în acest domeniu a unor mijloace tehnice audio-vizuale.

Cercul pedagogic al diriginților din orașul Cluj și-a propus să urmărească în acest an școlar problema folosirii discului, magnetofonului, filmului etc. în orele de dirigiență, cu intenția de a contribui la ridicarea calității muncii educative în ansamblu. La începutul primului trimestru comisiile metodice ale diriginților au fost îndrumate să pregătească ore deschise de dirigiență în care să fie utilizate în mod demonstrativ mijloacele audio-vizuale. Asemenea ore au fost organizate pe școli și grupuri de școli, pentru profesorii diriginți de la aceeași clasă. Observațiile adunate cu această ocazie au fost discutate fie în comisiile metodice din școli, fie în cercul de diriginți ai claselor respective. Sintetizarea materialului adunat cu a-

cest prilej și discuția lui mai amplă a avut loc după încheierea trimesetrului I, care a fost considerat drept o etapă înaltă în această muncă, în cadrul consfățuirilor pe plan orășnesc ale tuturor profesorilor diriginți, consfățuirii ce au avut loc pe clase. Deși această inițiativă este încă la început și încercările sunt încă timide, totuși unele observații și concluzii preliminare sînt interesante și ele pot constitui un punct de plecare pentru activitatea viitoare.

În primul rînd este de remarcat interesul sporit al elevilor față de orele de dirigiență în care se folosesc mijloace audio-vizuale și, de aici, participarea lor mult mai activă la dezbaterile temelor propuse. Acest aspect se bazează și pe faptul că discul, magnetofonul, filmul facilitează lărgirea orizontului de cultură generală al elevilor, contribuind la îmbogățirea bagajului de cunoștințe, la sporirea informațiilor științifice și culturale în ansamblu, trezindu-le interese variate. Deși nu e specific în primul rînd orei de dirigiență, acest fapt este totuși foarte important, deoarece dă posibilitatea de a sprijini conținutul muncii educative pe un bogat sistem de reprezentări și noțiuni, condiție a educării calităților intelectuale, morale și estetice ale elevilor.

În al doilea rînd, subliniem caracterul emoțional al utilizării acestor mijloace, aspect deosebit de important în munca educativă. Diriginții au constatat că mijloacele audio-vizuale contribuie în mare măsură la formarea și întărirea sentimentelor și convingerilor morale, intelectuale sau estetice ale elevilor. Cu ajutorul lor se pot exemplifica sau concretiza numeroase stări sufletești, atitudini de viață, moduri de comportare. În acest sens au fost reținute ca valoroase experiențele în cadrul cărora au fost utilizate în aceeași oră de dirigiență atît imprimări la magnetofon și pe plăci, cit și imagini la epidiascop, ilustrările respective servind aceeași temă educativă.

Discuțiile diriginților au arătat că este neindicată utilizarea excesivă a unui aparat pe tot parcursul orei de dirigiență, intrucit acesta ar transforma ora respectivă în oră de audiere muzicală sau teatrală. În acest caz, în locul unui prilej de dezbateri pe teme etice, ora de dirigiență devine o activitate cultural-artistică în afara clasei, dublînd sau repetînd inutil această activitate.

Pînă la o echipare satisfăcătoare a tuturor școlilor cu magnetofone, picupuri, aparate de proiecție cinematografică etc., cercul pedagogic al diriginților din orașul Cluj a ajuns la concluzia că se pot folosi mijloacele tehnice audio-vizuale și în afara orei de dirigiență. Astfel, în unele cazuri s-a organizat vizionarea și audierea de către elevi a unor programe speciale de radio sau televiziune difuzate în cinematotece, care au fost urmate de discuții. Există acum numeroase programe de acest gen, valoroase pe plan educativ. Acestea sînt urmărite pe baza indicațiilor prealabile ale profesorului diriginț și discutate apoi în ora de dirigiență. Experiența de pînă acum arată că au asemenea procedee este preferabilă dacă este tratat cu suficientă atenție.

La clasele mai mari s-a procedat în acest mod vizionîndu-se, anterior orei de dirigiență, filme de o certă valoare educativă. Succesul depinde și aici de o temeinică pregătire prealabilă, ca și de modul în care se analizează în oră ceea ce este valoros în filmul respectiv, în scopul propus în ora de dirigiență.

Prof. VALER POPA
responsabilul cercului pedagogic al diriginților din orașul Cluj

Și verificarea cunoștințelor trebuie să-i solicite pe elevi la o activitate creatoare

Verificarea temei are în cadrul lecțiilor de gramatică rolul de a clarifica, preciza și consolida fenomenele de limbă care își găsesc aplicația în activitatea independentă a elevilor. De multe ori însă, acest scop nu este atins din cauza felului defectuos în care se realizează verificarea.

În practică verificarea cunoștințelor se desfășoară prin ascultarea a doi-trei elevi care citesc tema, întrerupți fiind numai în cazul cînd apar greșeli. Devin „problemă”, astfel, numai acele greșeli care apar la elevii ascultați. Fiește, un asemenea mod de corectare este neeficient. O dovedește, între altele, și următorul fapt. S-a dat experimental, unor elevi din clasa a V-a, o activitate independentă în care li se cerea să opereze cu noțiunile din tema lucrată acasă, după ce această temă fusese corectată în sistemul descris mai sus. 28% din elevii clasei au efectuat tema greșit, deși era vorba doar de reluarea ei.

Rezultate cu mult mai bune a dat un nou fel de verificare a temei: citirea selectivă a acesteia, pe baza unor sarcini didactice precise, care s-au trasat întregii clase și au determinat pe elevi să gîndească din nou asupra materialului respectiv. De exemplu, în loc de trecerea în revistă în ordinea dată a fenomenelor de limbă analizate, s-au cerut grupări și regrupări ale acestora. Pentru analiza subiectului dintr-un text, bunăoară, s-a cerut să se grupeze în trei subiecte exprimate prin substantive, apoi cele exprimate prin pronume. Răgazul lăsat pentru ca fiecare elev să-și revadă tema, să opereze selectarea diferitelor aspecte conform indicațiilor primite a stimulat gîndirea elevilor, a trezit interesul lor, a asigurat participarea lor conștientă. Ei au desfășurat simultan o activitate independentă, care a înlăturat pasivitatea.

Imediat după verificarea temei în modul acesta s-a dat o lucrare de control, care cerea să se grupeze, pe coloane separate, predicățile verbale și predicățile nominale dintr-un text. 87% din elevi au obținut rezultate foarte bune, 13% au efectuat lucrarea greșit. S-a realizat deci o reducere de 50% a numărului elevilor care au rămas cu confuzii referitoare la fenomenele de limbă ilustrate prin tema verificată. Reiese, așadar, că sarcinile de bază ale verificării temei de gramatică — precizarea, clarificarea, fixarea noțiunilor studiate în ora anterioară — se pot realiza în mai mare măsură prin citirea selectivă a temei realizată de întreaga clasă, pe baza temei efectuate acasă.

În afară de sarcinile mai sus menționate, verificarea temei poate să constituie și un prilej de actualizare a unor cunoștințe mai vechi, pe care se fundamentează lecția nouă. În practică această actualizare se realizează într-o etapă distinctă, după verificarea temei, pe baza unor noi texte și exemple, ceea ce răpește mult din timpul necesar predării și elimină cu totul activitatea independentă de fixare a noilor noțiuni gramaticale predate. Dacă însă tema pentru acasă este aleasă astfel încît să permită și fixarea noțiunilor predate în ora respectivă, și reluarea unor noțiuni mai vechi, pe care urmează să se clădească lecția viitoare, se poate asigura o dată cu verificarea temei și actualizarea acestor cunoștințe. De exemplu, la clasa a VIII-a, după predarea propoziției

atributive, se poate da spre analiză, ca temă pentru acasă, un text care să cuprindă, pe lângă propoziții atributive introduse cu pronume relative, și propoziții atributive introduse prin adverbe relative (unde, cînd), alături de complective directe introduse prin același adverbe relative. Prin compararea lor, în cadrul verificării temei, se subliniază că nu cuvintele subordonatoare hotărăsc felul subordonatelor, ci funcția lor. Exercițiile de disociere realizate în cadrul verificării temei actualizează cunoștințele referitoare la propoziția completivă directă cu funcția de complement direct al verbului din regentă, ceea ce înlesnește prezentarea mai complexă a complectivului directe în cadrul lecției noi.

Paralel cu verificarea temei se poate realiza și recapitularea și sistematizarea cunoștințelor. De exemplu, cînd se verifică în clasa a V-a tema consacrată analizei verbelor care cere recunoașterea și caracterizarea verbului după tablou (conjugare, mod, timp, număr, persoană, funcție), în loc de a se trece în revistă verbele din text, în ordinea în care sînt date în temă, putem cerea elevilor să le grupeze pe baza unor anumite criterii, care determină considerarea temei dintr-o nouă perspectivă. Putem întreba, de exemplu, care sînt verbele de conjugare I, II, III, IV găsite în text, ce moduri personale se întîlesc, la ce verbe, care sînt modurile nepersonale din text etc. În felul acesta se realizează sistematizarea întregului material referitor la verb și se alcătuiește o schemă în care fiecare categorie este ilustrată cu materialul din temă sau, în caz că acestuia nu le-a cuprins pe toate, cu exemple orale, date de clasă. Schema rezultă, care pornește, cum este firesc, de la elementele cele mai concrete, va urma un drum invers celui urmat în schema din manual (pag. 189) care se ridică de la elementele concrete la cele mai abstracte (persoană, număr, timp, mod, conjugare).

Folosind verificarea temelor lucrate acasă de elevi pentru sistematizarea materialului realizăm o temeinică consolidare a cunoștințelor și obținem totodată timpul necesar recapitulării, dobîndind și posibilități mai largi pentru efectuarea exercițiilor de muncă independentă.

Prof. V. FARCAȘIU

CLASIC ȘI MODERN ÎN PREDARE

(urmare din pag. 1)

sele mari ei pot înțelege aceste teorii, le pot privi critic, le pot interpreta obiectiv, pornind de la rezultatele practice. Tot aici se pot introduce elemente de biologie moleculară și de genetică. Evoluția și ereditatea trebuie prezentate ca fiind legate nu numai de succesiunea de ansamblu a generațiilor, ci și de continuitatea celulară, de structurile infraelementare, cu referire specială la acizii nucleici și efectele lor în cursul proceselor de dezvoltare. În felul acesta, elevii nu vor mai considera evoluția și ereditatea numai ca proprietăți de ansamblu ale viețuitoarelor, ci vor putea înțelege în profunzime unitatea organism-mediu pleind de la unitatea tuturor nivelurilor de organizare ale organismului.

— Este necesară în predarea biologiei, după părerea dv., și legătura cu alte științe?

— În domeniul științelor biologice, s-a făcut azi un progres însemnat, lărgindu-se orizontul de înțelegere a problemelor clasice de biologie, prin cercurile recente din genetică, morfogeneză, fiziologie, cibernetică. În același timp, teoriile biologice pot fi apreciate mai obiectiv pornind de la contribuția științelor exacte ca fizica, chimia, matematica, care au deschis drumuri noi cercetării biologice. Aceasta este spiritul progresist al cercetării, pe această linie trebuie

să meargă și predarea științelor naturale în școală și sub această formă văd necesară modernizarea acestor discipline. Cercetările biochimice au confirmat o serie de teorii cum sînt cele ale lui Mendel, Morgan și continuatorii lor; aportul fizicii, chimiei, matematicii, ca și acumularea rezultatelor practice, au rectificat multe puncte de vedere ale geneticii contemporane, care și-a fundamentat teoriile pe verificarea lor în practica experimentală. Orientarea nouă în biologie este o confirmare a justetei tezelor materialismului dialectic, demonstrînd esența materială a manifestărilor celor mai complexe și subtile ale vieții. Noile teorii din biologie sînt tributare progreselor din fizică și chimie asupra structurilor materiei, sînt legate deci de analiza aprofundată a celorlate forme ale mișcării materiei. Este limpede, prin urmare, că și în școală — desigur în ultimele clase — biologia trebuie studiată în legătură cu științele conexe, care i-au reinnoțit metodele tehnice și conținutul teoretic.

— Metoda clasică de predare a biologiei utilizează, așa cum ați arătat, sistemul concentric, reținînd în liceu, pe un plan superior, cunoștințele de morfologie și fiziologie ale regnului animal și vegetal predate în școală. Biologia modernă pune în centrul studiului celula, acordînd un loc important geneți-

cii. Ați arătat că numai aparent aceste două linii de studiu sînt diferite. Cum vedeți totuși, în viitor, imbinarea lor mai strînsă?

— Desigur că la baza cunoașterii și înțelegerii celor mai multe fenomene biologice, se află celula. În studiul biologiei celulare, se aplică procedeele obișnuite de a explica fenomenele generale pornind de la treptele elementare. Cred că, pentru a prezenta elevilor în mod științific importanța treptelor elementare de organizare ale vieții, va trebui să pornim de la preciziuni concrete adică de la studiul metodic al unor exemple determinate. Deși biologia, în mersul ei progresiv, tinde spre o analiză tot mai profundă paralel se menține totuși tendința de sinteză.

În această situație, studiul va trebui să li se arunce cele două linii de cercetare: analiza elementară în profunzime, care se referă la fenomenele nivelului infraelementar, adică la problemele privind condițiile actuale ale eredității, de care se ocupă genetică, fără a pierde din vedere sinteza, efectuată prin prisma ecologiei, a relațiilor între organisme, a evoluției istorice a viețuitoarelor.

Oricît de exactă, de eficientă, de înaintată ar fi genetică, ea nu poate epuiza întreg conținutul științelor biologice. Nu trebuie uitat caracterul istoric al organismelor intrucit aceasta alimentează științele comparate care constituie un aspect com-

plimentar. În perspectiva căruia se încadrează de fapt analiza experimentală pe care o efectuează genetică actuală, această dublă orientare trebuie să se reflecte, desigur, și în predare, deoarece singura genetică nu poate explica toate fenomenele, care ereditatea însăși bazuindu-se pe trecut istoric al viețuitoarelor. În aceste condiții se va stabili, cred, un raport echilibrat din punct de vedere științific și filozofic între clasic și modern.

— Care este după dv., contribuția pe care trebuie s-o aducă studiul biologiei în formarea gîndirii științifice a elevilor?

— Cred că studiul biologiei în școală nu trebuie să ducă la memorarea detaliată a unor unități sistematice, a unor fenomene izolate sau a unor date de amănunt, care obsolesc mîntea în mîntuit, care obsolesc, acest studiu poate da însă contribuții la concepție generală unitară despre felul în care s-a dezvoltat lumea vie, despre progresul ei prin diversificare, lămurindu-le prin aceasta, ca deși proprietățile ei generale sînt comune, materialitatea concretă a vieții constă în continua diversitate. Pe baza cunoștințelor din anii de studiu, elevii vor putea înțelege astfel că proprietatea fundamentală de diversificare a lumii vie este de fapt sursa evoluției și că fenomenelor biologice le este carac-

teristică complexitatea și plasticitatea care stau la baza variațiilor nesfîrșite ale viețuitoarelor. Pătrunzînd esența acestor fenomene, cunoșcind posibilitățile fine de compensare ale organismelor, elevii vor putea să înțeleagă determinismul biologic în mod dinamic nu ca un principiu mecanicist rigid, fără îndoială, cheia înțelegerii lumii vie și evoluționismul, iar evoluția este legată de mediu. Această legătură indisolubilă cu mediul nu trebuie considerată întotdeauna ca o acțiune de supunere a organismului la condițiile inconjurătoare, ci și ca o reacție de independență, care se manifestă prin constituirea unui mediu intern, protector din ce în ce mai perfecționat față de injecțiunile factorilor externi. Un exemplu concludent este în această privință acel al vertebratelor homeotermice, care s-au emancipat față de o serie de condiții nefavorabile ale mediului extern. Lărgind sfera, putem considera însuși mediul social uman ca o reacție de emancipare față de contactul direct cu mediul natural. Această tendință de autoeliberare constituie, în fapt, caracterul revoluționar al evoluției.

Privind în acest fel relația organism-mediu, elevul va înțelege și cum au rezultat, prin adaptare atîtiele direcții de evoluție specializată, ajungîndu-se la degradări, la parazitism sau chiar la dispariția unor mari grupuri de animale sau plante. În același timp, ei vor înțelege în mod științific faptul că evoluția cu caracter revoluționar, eliberator, realizînd mediul intern protector, a

pus la perfecționare, la ridicare pe trepte superioare de organizare, pînă la apariția omului și a culturii științifice raționale îi permite să acționeze cauzal asupra naturii. Aceste concepții noi, revoluționare, despre viață care au determinat avîntul biologiei moderne, constituie componente de bază ale culturii omului contemporan.

— Care ar fi metoda cea mai adecvată pentru predarea și însușirea acestor cunoștințe? Ce lucrări de laborator și ce material intuitiv ar fi necesare pentru a ilustra mai bine cele predate?

— Prezentarea datelor comparate alături de cele experimentale reprezentînd un sistem specific studiului biologiei, deoarece noi nu putem obține în laborator diversitatea reală a subiecților de studiu și nu putem renunța la complexitatea fenomenelor. Desigur că predarea modernă oferă posibilități foarte variate de demonstrare în vederea cunoașterii cit mai complete.

Lucrările de microscopie necesare lămuririi treptelor elementare ale vieții, disecțiile pentru a arăta complexitatea de structură a lumii vie, experiențele de fiziologie, proiecțiile diascopice sau cinematografice pentru întuirea proceselor de dezvoltare ontogenetică, a aspectelor de ecologie, de zoogeografie — iată cîteva mijloace moderne care trebuie să completeze predarea biologiei în condițiile actuale de dezvoltare a acestei științe.

— În școlile generale și în liceele sătești se studiază, alături de științele naturale, agricultura. Cum s-ar putea evita paralelismele între aceste două domenii și care este după părerea dv., rolul studierii agriculturii în școlile sătești?

— Consider că nu pot exista paralelisme, dacă se pornește de la concepția clară că aceste două domenii au obiecte de studiu distincte și bine delimitate. Agrozootehnia este o știință care cuprinde o sferă aplicativă determinată, deosebindu-se de botanică și zoologie. Dacă studiază întreaga diversitate a lumii vie, Consider că este necesar în școlile din mediul sătesc de a forma elevilor cunoștințe științifice de agricultură, de a le stimula interesul pentru acest domeniu de activitate, în mijlocul căreia trăiesc. Cred însă că în școlile de cultură generală, predarea agriculturii trebuie să rămînă la stadiul de informare. O calificare reală în domeniul agriculturii nu se va putea obține decît prin studiul de specialitate în cadrul vîltorilor licee agricole. În aceste licee, tinerii vor putea dobîndi cunoștințe teoretice, științifice și deprinderi practice utile pentru o activitate competentă în agricultură. În forma actuală, cu scop informativ și stimulator, predarea agriculturii trebuie considerată doar ca o treaptă în pregătirea viitorilor specialiști ai agriculturii noastre socialiste, care se dezvoltă pe baze profund științifice.

FIZICA ȘI CHIMIA ÎN ȘCOALĂ

Peste patruzeci la sută din totalul publicațiilor științifice apărute în prezent în întreaga lume se referă la domeniile fizicii și chimiei. Dezvoltarea acestor două mari ramuri ale științei moderne a luat un avânt impresionant, progresul lor tehnologic și realizările lor practice reflectându-se tot mai mult în baza tehnică a civilizației contemporane. Este firesc, de aceea, ca în realizarea sarcinilor puse de Congresul al IX-lea al P.C.R. în fața școlii noastre în legătură cu ridicarea pe o treaptă și mai înaltă a cunoștințelor de cultură generală, științifice și tehnice ale tuturor cetățenilor patriei un loc de frunte să revină învățământului fizicii și chimiei. Tema de mare actualitate, îmbunătățirea acestui învățământ în școala de 12 ani a făcut obiectul unei recente conferințe pe țară organizate de Societatea de științe fizice și chimice. Profesori din învățământ superior și medii din întreaga țară, reprezentanți ai Ministerului Învățământului, ai Institutelor de perfecționare a cadrelor didactice, ai Institutului de științe pedagogice, și-au spus cuvântul în această consfățuire, făcând numeroase propuneri pentru modernizarea programelor și manualelor, pentru perfecționarea metodelor de predare a fizicii și chimiei.

Esențialul: cunoașterea problemelor fundamentale. Luând cuvântul în deschiderea lucrărilor consfățuirii, acad. prof. TH. V. IONESCU, președintele S.S.F.C. a arătat că la baza studiului fizicii în școală trebuie să stea cunoașterea fenomenelor fundamentale. Este necesar ca noțiunile de bază din fizică să fie formulate cu claritate, astfel încât să poată fi înțelese de toți elevii. Referindu-se la problemele modernizării învățământului fizicii, vorbitorul a subliniat că pentru elevi toate fenomenele și legile fizicii sunt egale de noi. De aceea, nu este indicat ca fenomenele fizice descoperite în secolele trecute și care sunt esențiale în cunoașterea acestei discipline să fie parcurse prea rapid, pentru a se introduce un volum mai mare de cunoștințe legate de fenomenele descoperite recent. Este necesară pentru studiul fizicii în școală — a continuat acad. prof. Th. V. Ionescu — alcătuirea unui manual unitar, care să prezinte întreaga fizică, în mai multe volume.

Prin demonstrații simple se pot lămurii fenomenele cele mai complicate. Dezvoltarea gândirii științifice a elevilor este o sarcină concretă a școlii de cultură generală — a subliniat acad. prof. univ. dr. NICOLAE BĂRBULESCU din București. Majoritatea fenomenelor fizice s-ar putea prezenta mai profund decât până acum, rămânând totuși la nivelul de înțelegere al elevilor, dacă profesorii s-ar preocupă și mai mult să caute demonstrații simple — la clasele începătoare chiar demonstrații elementare — ceea ce ar înlesni mult expunerea majorității fenomenelor fizice. Cît privește temele de sinteză pentru ultimii ani de studiu, o bună sistematizare a procesului de predare ar permite să se introducă aici și unele noțiuni din domeniul teoriei relativității restrinse.

Mai aproape de cerințele vieții. Iată o idee amplu dezbătută în referatul întocmit de profesorele LIDIA PANAIOT, secretara filialei București a Societății de științe fizice și chimice, și ADRIANA TEODORU, redactora la „Revista de fizică-chimie”. Oare nu ar deveni mai atractivă fizica, mai ales pentru elevii din clasele mici — s-a spus, printr-o altă, în referat — dacă, renunțându-se la ordinea de predare încetățenită până acum, expunerea unora dintre noțiunile de bază ale fizicii ar fi realizată mai aproape de cerințele impuse de

viață, de prezența tot mai vie a fizicii în preocupările pe care le întâlnește elevul în jurul său? Cunoștințele copilului zilelor noastre — care s-a jucat cu jucării mecanice, care a cunoscut unelele mecanisme folosite de părinții lui, care acasă și pe stradă se întâlnește la tot pasul cu realizările ale fizicii pe plan practic — justifică pe deplin abordarea studiului fizicii bazat pe intuiție. Este deci posibil ca în clasa a VI-a să se facă mai întâi o trecere în revistă a aspectelor și fenomenelor fizice mai cunoscute și abia în final să se definească obiectul fizicii, noțiunile de fenomen, lege, metodă de cercetare etc.

O dată ajuns la liceu, elevul, deținând de un instrument matematic, își poate lărgi și sistematiza cunoștințele de fizică. Prezentarea fragmentată a capitolelor fizicii în actuala programă a școlii de 12 ani are un caracter artificial și nu contribuie suficient la înțelegerea noțiunilor preluate. În ultima clasă, recapitularea de sinteză, pe probleme, a temelor-cheie din studiul fizicii, la un nivel matematic superior, trebuie să devină un element important în formarea gândirii științifice a elevilor.

Explicația structurală a fenomenelor trebuie să fie dată elevilor încă din primii ani de studiu. Cerind aceasta, profesorul I. COLTOFEANU a subliniat că existența unui curs elementar general de fizică, bine întocmit, ar permite ca studiul fizicii să înceapă încă în clasa a V-a. La mai bună pregătire a elevilor trebuie să se acorde atenția și o mai bună, o mai modernă prezentare grafică a manualelor de fizică în general și, bineînțeles, o temeinică pregătire a profesorilor pentru predare. În legătură cu acest aspect al lucrurilor, a subliniat vorbitorul, devine absolut necesar ca programele să fie distribuite cu mult timp înainte de începerea anului școlar.

Fizica teoretică și cea experimentală nu se pot separa a susținut prof. NISTOR GALL din Oradea. În același timp, însă, nu trebuie să se uite că școala de cultură generală nu poate da elevilor absolut tot ceea ce aparține nou în domeniul acestei științe. Nu este nevoie să înmulțim meru noțiunile preluate. Este însă necesar să selecționăm riguros pe criteriile științifice, didactice, iar ceea ce predăm să fie cit mai profund, ținând desigur seama de nivelul înțelegerii elevilor. Legarea cunoștințelor de practică nu trebuie nici ea să conducă la exagerări. Ar fi o greșală dacă profesorul de fizică ar îmbrăca la catedră haina inginerului.

Un rol însemnat — a continuat prof. Gall — îl are manualul. Oare este bine că reducerea din programă ajung în anume cazuri, să mutilizeze construcția organică a unui manual? Ar trebui mai multă grijă în această direcție, așa încât să nu periclităm pregătirea elevilor.

Elevul să tragă singur concluzii. Formulind această cerință, prof. T. GEANGU a menționat că scopul predării fizicii în școală nu este numai acela de a da elevilor cunoștințe generale asupra legilor fizice ale naturii, ci și acela de a le dezvolta gândirea logică. Din păcate, profesorii de fizică nu dispun de suficientă literatură auxiliară care să-i ajute să pătrundă mai bine în unele aspecte practice ale predării, legate de formarea gândirii științifice a elevilor. O pregătire cu adevărat modernă a fizicii cere și revizuirea metodelor de predare. De aceea ar fi foarte necesară editarea unor metode adecvate conținutului nou al predării.

Nu mai este necesar să stăruim asupra importanței laboratorului pentru studiul chimiei în școala

gramă constituie un punct de plecare esențial în buna însușire a fizicii în școala de 12 ani. În prezent, însă, ea este poate prea încărcată — a afirmat prof. LUCIAN RUSU. Poate că nu ar strica o conferință cu profesori de specialitate, convocată de Ministerul Învățământului și având la ordine de zi o raționalizare a programei prin „descărcare”. Operația aceasta însă va duce la eliminări și rezumări. Grijă cea mai importantă rămâne ca noțiunile, chiar cînd sînt incomplet tratate, să fie considerate cu rigurozitate științifică. Numai astfel elevii vor putea cuceri corect știința, pas cu pas.

Corelația dintre fizică, matematică și chimie este deosebit de importantă — a menționat prof. ROMULUS CIRIC din Caransebeș. O asemenea corelație nu se prea observă însă în manualele actuale și ar fi cit se poate de nepotrivit ca, atunci cînd se discută probleme legate de predarea noțiunilor de fizică în școală, să nu se țină seama de ea. Bineînțeles însă că lucrurile trebuie făcute cu grijă, fără să se ajungă pînă la o adevărată matematizare a fizicii în liceu, întrucît aceasta ar depăși posibilitățile elevilor.

Revistele adresate elevilor să publice articole ample despre noțiunile fundamentale — a cerut prof. LEONTIN DOMIDE din Someșu Mare, subliniind că absolenții de liceu trebuie să poată trage concluzii valabile din domeniul fizicii, absolut necesare unei cunoașteri integrale a marilor ei probleme, la nivelul general.

De pe acum se impune să pregătim și pe viitorii cercetători în domeniul fizicii — a spus prof. PETRE VIERU din Galați. Oare nu s-ar putea ca, în acest scop, să se editeze lucrări originale adresate elevilor excepțional dotați?

„O mai bună organizare în timp a procesului de predare a chimiei” — a cerut conf. univ. DUMITRU CEAUȘESCU, de la Institutul pedagogic de trei ani din Timișoara. Dacă studiul nemetalelor s-ar face în timp de un an și jumătate, cel al metalelor într-un an și cel al chimiei organice din nou într-un an și jumătate, repartiția studiului chimiei pe parcursul procesului de învățămînt ar fi mai eficientă. Tehnologia chimică, la rîndul său, s-ar putea defalca, noțiunile respective fiind preluate la partea descriptivă.

La fizică sau la chimie? — Iată o întrebare pe care a pus-o prof. ANA NĂDUȘ din Tîrgoviște, relevînd că teme ca radioactivitatea, structura atomului și electroлиза sînt preluate la ore de fizică și nu de chimie. Expunerea unor asemenea subiecte numai în cadrul manualului de fizică, predarea lor numai în orele de fizică, îndepărtează elevul de înțelegerea chimismului problemelor respective, a legăturii dintre fenomene și structura materiei, care este de esență chimică.

Metodica rezolvării problemelor este un aspect major al predării chimiei, a susținut prof. DOINA UNGUREANU din Iași. Rezolvarea problemelor asigură multiple posibilități de însușire logică și constientă a cunoștințelor. Dar, pentru a se ajunge la acest rezultat, este necesară o anumită continuitate. Problemele de chimie trebuie să fie accesibile, interesante, variate și într-un volum total ponderat. De aceea ar fi foarte necesară editarea unor metode adecvate conținutului nou al predării.

Nu mai este necesar să stăruim asupra importanței laboratorului pentru studiul chimiei în școala

de 12 ani, a subliniat prof. ION CRETEANU din Cluj. Laboratorul, lucrările practice de chimie îl deprind pe elev cu unele noțiuni fundamentale de chimie și îl ajută să lege temeinic teoria de practică. Numai că, pentru o „viață de laborator” activă este necesară și o bună dotare și repartizare a materialului didactic, a substanțelor chimice și a aparaturii de laborator. Cred că înființarea unor depozite regionale de aprovizionare cu asemenea materiale, ar ajuta procesul predării chimiei în școală.

Am cerut tovarășului A. PETROVANU, secretarul general al Societății de științe fizice și chimice, să ne înfățișeze câteva dintre propunerile pe care le face Societatea pe baza recentei sesiuni. Le prezentăm:

● Propunem să se editeze manuale unitare, speciale, care să fie destinate profesorilor în vederea completării pregătirii lecțiilor de fizică și chimie.

● Pentru asigurarea predării noțiunilor pe baze mai moderne s-a propus Ministerului Învățămîntului să inițieze o reorganizare a programelor de învățămînt în așa fel încît să se realizeze corelația dintre matematică, fizică, chimie și celelalte discipline înrudite. Considerăm necesar în același timp ca în programa de fizică pentru liceu să se asigure o regrupare unitară a temelor pe capitole, să se introducă teme de sinteză în clasa a XII-a, iar culegerile de probleme de fizică și chimie să fie revizuite și reeditate de urgență.

● Se simte necesitatea sporirii numărului de profesori de fizică și chimie participanți la cursurile de informare și perfecționare organizate la diferite nivele.

● În scopul informării la zi a profesorilor cu probleme de metodică, Societatea a creat revistele sale să la măsuri pentru crearea unei rubrici permanente cu acest conținut.

● Pentru asigurarea bazei materiale necesare realizării legăturii între teorie și practică, Societatea propune să se organizeze depozite regionale în scopul aprovizionării mai eficiente a școlilor cu materialul didactic necesar, să se revizuiască colecția de filme și să se creeze filme noi, corespondente programelor școlare, iar difuzarea lor să se facă prin aceleași depozite regionale; să se treacă, în măsura în care este posibil, la organizarea în școli a unor laboratoare separate pentru fizică și chimie.

Izvorită din Directivele celui de al IX-lea Congres al partidului, Hotărîrea Consiliului de Miniștri cu privire la îmbunătățirea învățămîntului școlar și fără frecvență a deschis și mai larg porțile școlilor de toate gradele în fața tuturor cetățenilor țării. Beneficiarii de această hotărîre, în anul școlar curent urmează cursurile învățămîntului școlar și fără frecvență peste 140 000 de oameni ai muncii.

De curînd a avut loc prima sesiune de examene în învățămîntul de cultură generală fără frecvență. Ea s-a desfășurat într-o atmosferă de exigență sporită, la nivelul cerințelor actuale. Numeroși elevi ai cursurilor fără frecvență au dovedit că s-au pregătit cu seriozitate pentru sesiune, însușindu-și cunoștințele prevăzute în programe. În același timp, însă, destul de mulți elevi nu au obținut note de trecere la mai multe materii. Desigur, în sesiunile următoare această situație poate fi îmbunătățită substanțial. Dar, pentru aceasta, este necesară o analiză temeinică a cauzelor care au generat rezultatele negative și a posibilităților de a remedia starea de lucruri existentă.

Mai buna pregătire a elevilor din învățămîntul fără frecvență cere desigur, în primul rînd, o sporire a eforturilor proprii, a conștiințozității acestora în studiu. Nu este însă mai puțin adevărat că se fac necesare și unele măsuri de intensificare a ajutorului ce li se acordă. Am stat de vorbă cu mulți dintre acei care s-au prezentat la actuala sesiune de examene. O bună parte din ei s-au plîns că orele de consultații — în general una sau două pe lună, și numai la unele obiecte — sînt insuficiente. O serie de elevi, din diferite departe de oraș, n-au putut să frecventeze nici puținele consultații organizate.

De altfel, așa cum s-a mai arătat și cu alte ocazii, aceste forme de studiu sînt impropriu numite „consultații”.

De altfel, așa cum s-a mai arătat și cu alte ocazii, aceste forme de studiu sînt impropriu numite „consultații”.

tații”. Pentru a fi cu adevărat consultații ar trebui ca elevii să se pregătească în prealabil, venind să ceară numai anumite lămuriri. Dar, lipsiți de o îndrumare atentă, destul de mulți elevi vin nepregătiți, astfel încît, de cele mai multe ori, profesorii sînt nevoiți să predea în aceste ore cunoștințe absolut noi, sub forma unei sinteze foarte concentrate.

Cred că ar trebui găsite și alte forme de ajutorare a elevilor care studiază fără frecvență. Spun aceasta întrucît consider că la matematică și la limba română, de exemplu, ar trebui să li se ofere posibilitatea de a-și verifica cît mai amplu cunoștințele prin rezolvarea de probleme, prin analize gramaticale și literare etc. Un ajutor mai amplu decît acela dat prin consultații se impune și la alte obiecte, cum ar fi fizica, chimia, limba latină, limbile străine moderne etc.

Cred că și întreprinderile pot acorda un ajutor mai larg elevilor înscriși la învățămîntul fără frecvență, așa cum fac în ceea ce-i privește pe elevii de la cursurile școlare. Unele întreprinderi ar putea să organizeze, la locul de producție, cursuri de pregătire, în săli amenajate pentru studiu, cu sprijinul unor ingineri, al unor profesori pensionari sau chiar al unor profesori aflați în activitate, indicați de către secțiile de învățămînt. În general este necesar să existe în permanență o mai strînsă legătură, pentru pregătirea cursanților, între întreprinderile în care lucrează aceștia și școala la care urmează să se prezinte la examene.

Bineînțeles însă că rolul principal în ajutorarea elevilor de la fără frecvență ar trebui să-l aibă cursurile de pregătire, inițiate — mai ales în preajma examenelor — pe linia școlii și încadrate cu profesori aleși de către secțiile de învățămînt.

Simțind permanent grija și atenția ce li se acordă, cei înscriși la învățămîntul fără frecvență vor spori

și propria lor grijă pentru studiu, vor căpăta încrederea că pot depăși dificultăți și chiar insuccese parțiale, manifestînd în același timp un mai mare simț de răspundere față de propriile lor obligații.

O deficiență serioasă manifestată la începutul acestui an școlar, care a îngreunat studiul sistematic al elevilor de la cursurile fără frecvență, a fost aceea că au lipsit din librării — și continuă de fapt să lipsească — o bună parte din manualele școlare. Este neapărat necesar ca aceste manuale să se afle din timp la dispoziția tuturor celor care au nevoie de ele. Pentru aceasta se impune ca Editura didactică și pedagogică să stabilească țirajele în funcție de cerințele reale și ținînd seama de faptul că mai întotdeauna reeditările sînt despărțite de ediția precedentă printr-un interval de cîtiva ani. Pentru ca elevii învățămîntului fără frecvență să fie scutiți de greutatea pe care le-ar putea împingea în procurarea manualelor, cred că ar fi potrivit ca acestea să le fie distribuite, contra cost, chiar prin școli.

Dispunînd de înlesnirile prevăzute de ultima Hotărîre a Consiliului de Miniștri privind învățămîntul școlar și fără frecvență, de o serie de condiții care se pot crea pe plan local, prin grija organelor de învățămînt și a întreprinderilor, cei înscriși la cursurile fără frecvență au îndatorirea de a se pregăti cît mai temeinic pentru examene printr-un studiu individual sistematic și perseverent — condiție de bază pentru obținerea unor rezultate superioare. Către stimularea acestei forme de studiu trebuie să se îndrepte atît îndrumarea cadrelor didactice, cît și acțiunile pe care le vor lua în comun școlile și organele sindicale din întreprinderi.

Prof. ION M. DINU
directorul Liceului
„Al. Odobescu” din Pitești

A, B și întrebările neprevăzute

A — Un profesor respectabil, care a depășit o anumită vîrstă. El un profesor acastimpărat, care n-a depășit această vîrstă. Și anul și celălalt preda matematica, fiecare la alt liceu... Sînt buni prieteni, dar asta nu înseamnă că în discuțiile lor interminabile sînt totdeauna de acord. Discuțiile lor, sînd mereu întredabile, indică tocmai că ei nu sînt niciodată de acord... Singura premisă comună de la care pornesc este că amîndoi vor să-și învețe pe copii matematică. Și pentru că amîndoi vor acest lucru cu pasiune, amîndoi reușesc.

Reproduc una din discuțiile lor:
B — N-am reușit astăzi, la clasa a IX-a, să exemplificăm această propoziție.
A — (Am sentențios) — Prin pregătire, prin faptul că el propune problemele, profesorul are în mîna lecția și o poate conduce pe făgăsură pe care vrea.
B — Dar ce facem atunci cînd soluțiile elevilor sînt diferite de soluțiile noastre?
A — Le adoptăm dacă sînt elegante, dar nu totdeauna. Copiii nu trebuie să te pună în fața neprevăzutei. Dar... al început să-mi spun că n-ai explicat astăzi ce îți-ai propus.
B — Un elev a venit cu o problemă... și pe loc n-am putut s-o fac.
A — O clasică problemă de „incucitoare”, probabil! Elevii au acest obicei, care trebuie pe cit posibil îngăduit, dacă nu complet... „întărcat”. Ei vin ori cu probleme, ori cu chestiuni „nelămurite” menite să incurce ora. Exemplul mi l-ai furnizat chiar acum: îți-ai dat peste cap planul lecției. Nu intră în capcanele școlilor, sînt foarte ingenioși!

B — Deci și capcanele sînt ingenioase. Dacă admitem că un elev bun poate fi încercat orînd de profesor, trebuie să admitem și reciproc... Este constructiv să le dăm această satisfacție.
A — Și prestigiul?
B — Dacă îți-l capești astfel, e și mai mare!
A — Hm! Spune-mi mai bine ce problemă îți-ai dat acelu „copil teribil”!
B — Un ogar urmărește o vulpe...
A — Te intrerup. Știu problema. Ți-o pot arăta eu, dar îți las plăcerea de a dezlegări ei. Nu sînt de acord însă cu afirmația: „Pe loc n-am putut s-o fac”. Nu trebuie niciodată să rezolvi o problemă pe loc. Cîi de simplă ar fi, îl rogi pe elev să îți-o scrie, o pui în buzunar și te uita la ea acasă. Forța de concentrare e mult mai mare cînd ai atenția îndreptată numai asupra problemei, nu și asupra clasei...
B — E drept; acest lucru cred că se-ntimplă oricui. Problemele care nu „țeseau” în clasă, le rezolvăm acasă imediat. Puneam însă această „concentrare” și pe seama faptului că între lăruirea de contact cu enunțul (care se petrecea în clasă) și între momentul cînd ajungeam la masa mea de lucru avea loc perioada de „dospire” latentă a soluției.

A — Repet: cu enunțul nu trebuie luat contact în clasă! Dacă încerci și nu reușești, îți propoi

singur un vot de blam și nimic nu e mai destructiv decît neîncrederea copiilor.
B — Neîncrederea copiilor trebuie deșteptată în fiecare moment!
A — Iată, probabil, încă unul din paradoxurile pe care le cultivi cu atîtă plăcere... Dar încrederea în profesor este și o chestiune de prestigiu, de prestanță. Profesorul nu trebuie să ezite nici o clipă, altfel nu poate urmări de pe o poziție de superioritate gîndurile discipolilor. Nu obții nimic de la cineva care n-are încredere în tine!
B — Copiii au încredere în profesorul care le sâdeste vîluntar neîncrederea în simple afirmații!
A — Sîmțind afirmații?
B — Elevul, ca să fie învîtat să raționeze, nu trebuie să vadă numai cum se expune un raționament, dar și cum se ajunge la el. Cărtile și manualele, cum și și normal, nu ezită, merg direct la soluție. Poate de aceea mulți din elevii noștri, la lucrările scrise, dacă nu „vîd” imediat cum se rezolvă o problemă, o abandonează. Iată o dovadă că el n-au fost învîtați să dibuie! Profesorul trebuie să-și arate dibuiele... Trebuie să accepte problemele propuse și să-și lase pe elevi să-și formuleze nedumeririle.

A — Și de unde știi că poți răspunde la orice „nedumerire” a copilului?
B — N-am spus că știu. Dar întrebările lor, chiar rufăcioase, sînt profund instructive. Dacă elevul pune o întrebare la care răspuns nu-l cunoaște el, dar îl cunoaște profesorul, e un prilej de lămurire pentru elev. Dacă elevul pune o întrebare la care răspuns îl cunoaște el, dar nu-l cunoaște profesorul, e un prilej de lămurire pentru profesor. Dacă, dînd un răspuns, elevul triumfător îți arată că ai greșit, el va fi mîndru de succes, își va pune el însuși alte întrebări, ca să fi te poată prezenta tie și va învîta astfel matematică.
A — Îndoiindu-se de profesor? Multumesc!
B — Sîmțindu-l pe profesor, dimpotrivă! Elevul disprețuiește pe cel care își ascunde inferioritatea momentînd în spatele autorității; el crede că această inferioritate e permanentă. Dar elevul stimat de profesorul care-i recunoaște un raționament bun. Elevul s-a făcut înțeles: va învăța la rîndul său să recunoască, să admită raționamentul bun, atunci cînd al său va fi greșit... Dar mai rămîne o posibilitate: elevul pune o întrebare la care răspuns nu-l cunoaște nici el și nici profesorul.

A — În aceste cazuri nu se dă nici un răspuns, se evită elucidarea printr-o frază de trecere și se atacă altă chestiune. Nu ai ce răspuns să dai.
B — Ba da! Răspunsul: „Nu știu! Am să mă gîndesc”. Atunci de abia merge cu materialul acasă... Și dacă nu gîdesc eu răspunsul, îl aflu în cărți, sau la colegii mei, sau la specialiștii pe care-i pot consulta. Dar răspunsul există, îl trebuie adus copilului în orele următoare.
A — Bine, dar prestigiul în fața colegilor și al elevilor?

A — Bine, dar prestigiul în fața colegilor și al elevilor?

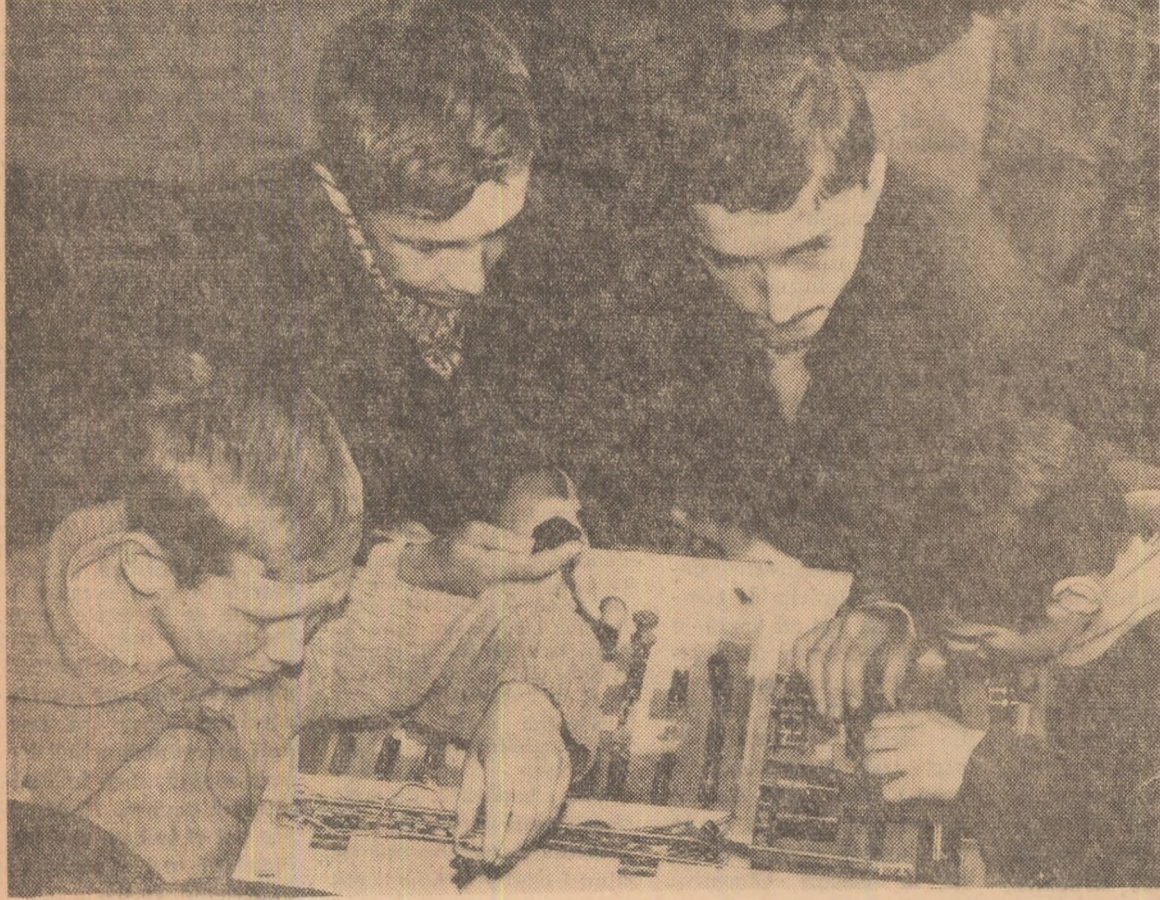
B — Examinîndu-l pe Galois, doi profesori, Bimet și Lefebvre de Fourcy, nu l-au înțeles și au căutat să-și mențină prestigiul, respingîndu-l la examen. Galois, care făcuse a avut dreptate, le-a aruncat (spune legenda) cu buretele în cap. Cei doi profesori se bucură astăzi, dacă nu de prestigiului, de un anumit fel de fîmă... Cu care nimeni n-ar vrea să intre în memoria oamenilor!
A — Un Galois se naște rar!
B — Există vreun om care să se nască des? Încrederea în sine la care un om trebuie să ajungă (bineînțeles, nu exagerînd), se bazează pe o mare doză de spirit critic. Spiritul critic nu trebuie atrofizat. Pentru menținerea atenției și a participării „active” (uf!) se pleonasm intrat în vocabularul didactic, metoda greșellor voite mi-a dat totdeauna rezultate bune!
A — Intîmplare, excepție!
B — Poate, dar în matematică excepția înfrîmă regula! Să învîțăm copiii să dea contraexemplu!

A — Ce te faci cu o serie de teoreme pe care programa prevede că trebuie numai să le enunți, fără să le demonstrezi? De exemplu, teorema lui D'Alembert în clasa a X-a. O mai acceptă elevii dumneavoastră?
B — Da, o acceptă! Și teorema lui D'Alembert și altele, ca de pildă, în clasa a XI-a. fapțul că un sir monoton și mărginit e convergent. Le e mai apropiat o astfel de cunoaștere cîntădit decît o „justificare” grafică, așa cum mai obișnuiesc să dea unii profesori teoremelor lui Rolle, Fermat, Lagrange, avînd pretenția că fac o „demonstrație”!
A — Și eu am învățat așa cînd eram în liceu!
B — Și e un argument care te satisface... altfel decît din punct de vedere sentimental?
A — Hm... Poate că... Dar să revenim la problemele pe care ne le dau elevii...
B — ...Și pe care încerci pe loc să le faci cu ei. Le spun: „Nu știu dacă pot găsi o rezolvare imediat, nu știu dacă soluția mea e cea mai simplă, dar să vedem!”

A — Ah! Nu-și arăta călcîitul!
B — Ah! Nu era profesor! Elevilor li place să te depășească, și unii dintre ei vor reuși. Profesorul trebuie să colaboreze, nu să oficieze.
A — Să admitem cazul că soluția problemei îți scapă și sună clopoțelul.
B — Vin lecția viitoare cu ea făcută!
A — Sau că nu sună clopoțelul, dar o rezolvă un elev înaintea ta!
B — Iți pun 10! Mi-am atins scopul!

Cel care v-a înfățișat această discuție a căutat să joace șah cu el însuși. I-a dat lui A argumente cît mai obiective, deși el ținea cu B (un indicu este faptul că i-a lăsat ultimul cuvînt). Nu e sigur că nu greșește... Poate vine cu soluția bună lecția viitoare!

Prof. CONSTANTIN OTTESCU

Radiofonia este complicată dar pasionantă

O mategie fără orar

PROTECȚIA MUNCII

Pregătirea viitorilor tehnicieni, ingineri, oameni de știință stăpini pe realizările științei și tehnicii contemporane impune o instruire complexă, multilaterală, care include ca o componentă de bază cunoașterea măsurilor de protecție și tehnică a securității muncii. În România socialistă, igiena și protecția muncii constituie o problemă de stat, asigurându-se condiții mereu mai favorabile rezolvării ei optime.

Încă din primii ani ai școlii generale elevii sînt deprinși să respecte regulile elementare de igienă și activității școlare. Ulterior se realizează, pe linia acestora, instruirea lor asupra unor importante elemente de protecție și tehnică securității muncii în laboratoare, în sălile de lucrări practice, în cadrul activităților practice agricole, cu prilejul vizitelor în producție etc. Elevii studiază, în cadrul unor capitole din programele de fizică, chimie, agricultură, predate în școlile generale și în licee, diferite noțiuni de protecție împotriva efectelor negative ale utilizării nerationale ale unor substanțe, energii etc.

Deșigur, problemele cotidiene de protecție și tehnică securității activităților din școală, precum și a celor din afara școlii cu care vin în contact elevii, nu sînt deosebit de dificile. Dar, deprinzîndu-i cu respectarea regulilor de protecție a muncii urmăm nu numai un obiectiv imediat — acela al eliminării unor accidente în timpul activităților lor actuale — ci și educarea lor pe această linie pentru munca pe care o vor desfășura în viitor.

După cum se știe, în școlile generale de la orașe elevii efectuează lucrări de timpuriu, mecanică și electricitate în sălile de lucrări practice. La multe școli, de pildă la școlile generale nr. 3 din Sibiu, nr. 5 din Ploiești, nr. 31, nr. 143 din Capitală etc. — instructorii de practică efectuează, înaintea începerii acestor lucrări, un instructiv privind noțiunile de protecție muncii pentru fiecare lucrare în parte. Aceste instructive, bazate pe prezentarea unor planșe și pe efectuarea unor demonstrații privind protecția muncii, evidențiază nu numai ce pericole prezintă lucrul cu unelte, defecte, în condiții de neasigurare a locului de muncă etc., ci, mai ales, îi învață pe elevi să deosebească o școală bună de una defectă, le arată cum trebuie organizat în condiții optime locul individual de muncă etc.

Numerose colective didactice se preocupă de îndrumarea elevilor în vederea prevenirii accidentelor ce s-ar putea ivi în timpul lucrărilor în

laborator, în perioada deplasărilor și în special atunci cînd se efectuează vizite în producție. Bunăoară, la vizitele în producție efectuate de elevii școlilor nr. 19 și nr. 70 din Capitală, delegați ai întreprinderilor, solicitanți de școală, în întotdeauna un instructiv scurt de protecție a muncii înainte de a începe vizita propriu-zisă, pentru a-i orienta pe elevi să prevină eventualele accidente ce s-ar putea produce la locul de lucru și să prezinte anumite pericole.

Probleme specifice de protecție a muncii ridică aplicațiile practice la agricultură ale elevilor din școlile sătești. Din curs instructoriului Ministerului Învățămîntului, profesorii de specialitate din majoritatea școlilor sătești prezintă, în cadrul instrucțiilor pentru aceste lucrări practice, noțiuni de protecție a muncii în legătură cu utilizarea mașinilor și agregatelor agricole. Este foarte bine ca manualul de agricultură pentru clasa de VIII-a cuprînde un capitol privind protecția muncii. Este necesar însă ca această problemă să fie tratată și în manualele de agricultură pentru celelalte clase, iar îndrumările să nu se oprească la aspectul pur tehnic al problemei. Se impune, de exemplu, să se arate cum trebuie minuite substanțele terribile, substanțele pentru distrugerea dăunătorilor etc.

O problemă esențială legată de protecția muncii este și instruirea elevilor cu privire la folosirea instalațiilor electrice sub tensiune. Considerăm că acest instructiv este absolut necesar pentru toate categoriile de elevi, căci în perspectiva electricității generale a satelor toți trebuie să cunoască strictul necesar privind pericolul diferitelor lucrări efectuate de neînfrîniți la instalațiile electrice. Considerăm de asemenea că încă din școlile generale elevii trebuie să aibă un minim de cunoștințe de prim ajutor în caz de accidente — contuzii, luxații, tăieturi, întepări etc. Deosebit de utile se dovedește în acest scop mijloacele vizuale — planșele, diapozitivele, diaplinele.

În licee, probleme speciale de protecție și tehnică securității muncii ridică experiențele de laborator și lucrările practice la chimie. Numeroși profesori de specialitate, cum sînt cei de la Liceul nr. 3 din Sibiu, de la liceele „Tudor Vladimirescu”, „Gh. Lazăr” și altele din București, instruesc pe elevi asupra modului cum trebuie efectuate experiențele. De exemplu, cu prilejul unei lecții despre sodiu, profesoara M. Titunaru de la Liceul nr. 27, pregătindu-se să

efectueze o experiență care cerea introducerea sodiului metallic într-un cristalizator de sticlă cu apă, a atras atenția elevilor că, dacă bucată de sodiu e prea mare, se poate produce o explozie. De asemenea, cu prilejul experiențelor cu acizi și alte substanțe caustice, profesoara a arătat că, dacă nu sînt minuite cu atenție, acestea pot provoca arsuri. La Liceul din Vința, la Liceul „Traian Buzzești” din Craiova etc., profesorii de fizică atrag întotdeauna atenția elevilor asupra modului cum trebuie efectuate lucrările la care se utilizează mercur — experiențele cu tubul lui Toricelli, cu tubul lui Melde etc.

Efectuarea instrucțiilor de tehnică a securității, menționarea modului de utilizare a aparatelor, a substanțelor etc., au o importanță deosebită nu numai pentru orele respective, ci și pentru activitatea elevilor după orele de curs, în cadrul cercurilor de fizică, chimie etc., ca și în micile laboratoare pe care și le organizează unii din ei acasă. Cu privire la aceste mici laboratoare personale și tînid scama de atracție pe care o exercită asupra elevilor construcția de rachele miniaturale, atragem atenția în mod deosebit datorită faptului că se utilizează drept combustibil materii explozibile. Se impune ca profesorii să-i avertizeze cu toată seriozitatea pe elevi asupra pericolului mare pe care le implică pentru ei construcția unor asemenea rachele cu rampe improvizate considerate în mod inconsistent de unii ca un fel de joacă inofensivă.

Pătrunderea amplă, multilaterală a tehnicii în procesul de învățămînt aduce avantaje substanțiale, dar pune în același timp în fața profesorului o serie de obligații majore, printre care aceea de a acorda întreaga importanță aplicării tuturor măsurilor privind protecția activităților desfășurate cu elevii și instruirea acestora în legătură cu tehnică securității muncii în sălile de lucrări, în laboratoare, cu prilejul vizitelor în producție, în viala de toate zilele.

Conducerea școlilor, secțiile de învățămînt de pe linia științelor populare, cărora li s-au trasat răspunderi precare în acest sens, au datoria să verifice modul cum sînt aplicate noțiunile de tehnică securității muncii și a da îndrumările necesare.

Asist. univ. EUGEN VĂLEANU
Inq. EMIL VINTU

„Istoria matematicii în România”

Recent apărut în Editura științifică, volumul I din monumentală Istorie a matematicii din România, scrisă de profesorul George St. Andronic, impresionează prin valorosul său conținut și forma grafică de aleasă execuție.

Împărțită în trei părți, lucrarea prezintă evoluția matematicii în țara noastră de la primele sale începuturi și pînă în anul 1918. Periodizarea aleasă de autor se suprapune însăși construcției învățămîntului matematic, ca și învățămîntului din țara noastră în general. În prima

parte care tratează învățămîntul matematic pînă în anul 1821, centrul de greutate este axat pe două momente importante: activitatea didactică din academicele domestice și aportul oamenilor de știință Gh. Lazăr și Gh. Asachi la dezvoltarea incipientă a matematicii românești. „Aritmologionul” Spătarului Milescu, prima carte de aritmetică scrisă de un român, tratat de algebră rămas în manuscris al lui Dimitrie Cantemir, algebra nepublicată a lui Antioch Cantemir, manuscrisul și cărțile tipărite în grecește după care s-au predat matematicile în academicele din București și Iași pînă

în anul 1821, cele două manuscrise ale lui Gh. Lazăr, alături de prima carte de matematică tipărită în românește în Moldova în 1795 și traducerea făcută de Asachi — iată numai o parte din bogatul ansamblu de manuscrise și lucrări tipărite, analizate în lumina epocii și a aportului lor la dezvoltarea științei matematice în România.

Amănunțita tratare a întregii activități din cea de a doua perioadă — începînd de la 1821 și pînă la înființarea universităților din Iași și București — relevă contribuțiile aduse la dezvoltarea matematicii pe toată întinderea pămîntului românesc, pune în lumină figurile profesorilor de matematică de la Academia Mihăileană, activitatea în acest domeniu a lui Ion Ghica, Andrei Teodorescu, Emanuil Balcalogiu.

În sfîrșit, în cea de a treia parte sînt prezentați cei care au dus mai departe studiul matematicii în România începînd din momentul creării universităților și pînă în 1918. Este ilustrată pregnant activitatea deosebită a lui Haret, David Emmanuel, C. Gogu și alții, se subliniază însemnătatea înființării „Gazetei matematice”. Volumul se încheie cu o prezentare a activității desfășurate de marii inițiatori ai școlii matematice românești — Gh. Țițeica, Dimitrie Pompeiu și Traian Lalescu.

Bogată ilustrată cu reproduceri de texte și fotografii, completată cu bibliografia, cartea profesorului George St. Andronic, își depășește rolul de prezentare a unei părți din istoria matematicii din România. Apariția „Istoriei matematicii din România” constituie un act de cultură.

„Cinci coruri cu acompaniament de pian”

Prof. Nelu Ionescu este cunoscut de mult ca un compozitor care și-a dedicat întreaga creație școlii, corurilor școlare. Recent el a publicat „Cinci coruri cu acompaniament de pian” pe versuri de Mihail Eminescu. Efectul artistic autentic, obținut cu mijloace simple și accesibile, caracteristic tuturor cîntecelor autorului, apare de data aceasta și mai limpede, fiindcă este reliefat prin textele eminesciene.

Scrise la două-trei voci egale și la patru voci mixte, corurile au linie melodică unică, pentru solist sau partidă vocală unison, cel mai adesea în dialog imitativ cu celelalte partide și cu pianul, ceea ce îmbogățește mijloacele artistice ale compoziției. Ele sînt limpede ca dimensiuni și simple, deși sînt variate ca factură. Fiind concepute ca o suită, ele pot fi cîntate și ca atare de corul școlar.

Prof. CONSTANTIN ZAMFIR

CĂRȚI CĂRȚI

Cartea are prieteni statornici printre micii școlari.

VĂ RECOMANDĂM:

- G. Bariț, Scrieri social-politice, Editura politică, 9,85 lei.
- J. D. Bernal, Știința în istoria societății, Editura politică, 36 lei.
- G. V. Plehanov, Opere filozofice alese, vol. I-II, Editura politică, vol. I — 12 lei; vol. II — 23 lei.
- Fl. Tuțușan, Silogistica judecăților de predicție, Editura Academiei, 4 lei.
- H. Wallon, De la act la gândire, Editura științifică, 7,50 lei.
- Probleme teoretice ale ciberneticii, Editura științifică, 11 lei.
- Știința — forță de producție, Editura politică, 16 lei.
- I. Bruhat, X. Dantry, E. Teren, Comuna din 1871, Editura politică, 33,20 lei.
- A. Deac, Internaționala II și România, Editura politică, 5,25 lei.
- A. I. Odobescu, Istoria arheologiei, Editura științifică, 33,60 lei.
- Asociația internațională a muncitorilor, Editura politică, 1,75 lei.
- N. N. Constantinescu, V. Axenciuc, Capitalismul monopolist în România, Editura politică, 8,70 lei.
- E. Dobrescu, Productivitatea muncii sociale, Editura politică, 8,50 lei.

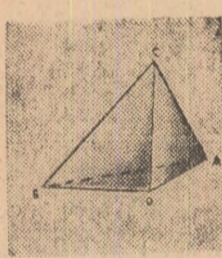
„REVISTA DE PEDAGOGIE”

nr. 12, Decembrie 1965

În sumar:

- STUDII ȘI CERCETĂRI**
- Marin Visan, Petre Bărgăoanu: Probleme referitoare la modernizarea predării geografiei în școală.
  - Ion Berca: Folosirea metodei analizei gramaticale în predarea limbii române la clasele mici.
  - Mărica Chis și Silvia Cozma: Tratatul diferențial a elevilor în procesul deprinderilor de scriere corectă.
  - Ursula Schlopu, Maria Taiban, Marcela Lungulescu: Contribuții la analiza rolului educatoarei în jocurile copililor.
- tintelor teoretice ale elevilor din școala generală la orele de lucrări practice.
- Virgil Caraba: O dezbaterie utilă despre organizarea cercetării științifice.
- DE PEȘTE HOTĂRE**
- N. I. Monahov: O nouă programă a muncii educative elaborată de pedagogii sovietici.
- Dumitru Ionescu: Congresul de la Teheran.
- CRITICĂ ȘI BIBLIOGRAFIE**
- Nicolae Radu și Vasile Popescu: Un eseu asupra dezvoltării psihologiei ce știință (V. Pavelcu — „Drama psihologiei”).
- Valentin Filipescu, Florica Mihai: Gianni Totti — „Timpul liber”, Note bibliografice.
- Cuprinsul „Revistei de pedagogie” pn anul 1965.
- DISCUȚII — CRONICĂ**
- Gheorghe T. Dumitrescu: Psihologia socială și pedagogie.
  - Viorica Pîlt: Din activitatea directorului dintr-o casă de copii cu școală.
  - Nicolae Chesterean: Filozofia — cunoș-

O PIRAMIDĂ NE SCRIE...

Am primit la redacție următoarea scrisoare:

„Vă scrie o piramidă. Nu vă speriați! Nu sînt nici piramidă lui Keops și nici piramidă mexicană de la Cholula. Nu

sînt decît o biată piramidă rămasă fără slujbă și singurul lucru cu adevărat piramidal care mi-a mai rămas este necazul meu. Da, e adevărat. Sînt o biată piramidă necăjită. Numele meu este, dacă vreți, CAOAB. Virful meu e în C. Sînt triunghiulară și, după cum crez că ați bănuț, există numai pe hîrtie. Așadar, sînt nevoită să-mi declar domiciliul de contrabandă într-un manual școlar.

Ca să fii sincer, ar trebui să vă mărturisesc că am totuși un număr. Sînt figura numărul 120. Numai că, deoarece toți cei care mă contemplă se îmbolnăvesc subit de neumerie, m-am hotărît să vă scriu. Iată de ce...

Vrînd să mă fac piramidă harnică, nărnîș mei de la Editura didactică m-au deșteptat să servesc ilustrările a două probleme în același timp: Iată-le:

piramidă triunghiulară în care înălțimea VA cade într-un virf al bazei. Se dă AB = 9 cm; AC = 5 cm; CV = 13 cm. Se cere muchia VB.

Problema 4. În figura 120 (vezi problema precedentă) se dă AC = 5 cm; AVB = 60°; VCA = 45°; se cer muchiile VB și VC.

Problemele au și răspuns. La prima scrie: „Se află înțta AV. VB = 15 cm”. Pentru a doua: „Se află înțta AV. VB =

10 cm, VC = 7,07 cm”.

Nu mai că pe mine, repet, mă cheamă CAOAB; nici pomenală de vreun V în numele meu, nici de vreun înălțime însemnată cu VA pe trupul sau în trupul meu de hîrtie... La început nu vroiam să cred. Mă gîndeam poate că elevii sînt mici și nu știu să rezolve problema, ori n-or fi vrînd să învețe la geometrie... În cele din urmă m-am lămurit. Adevărul e tragic. Sînt o pirami-

dă fără rost, născută înainte de propria mea problemă și rălăcită în pagina 64 a manualului de geometrie pentru clasa a VIII-a.

Spuneți-mi ce să fac? Voi mai putea revedea vreodată eu? Cine poate oare, să mă ajute?

O piramidă necăjită

(Pe baza materialului primit de la prof. Gh. I. Dan de la Școala generală din comuna Dănești, raionul Caracal).

Corerespondență

Prof. Anton Laurențiu, Slatina.

Este perfect judicioasă ideea centrală a materialului dv., aceea că noțiunile și cunoștințele dobîndite de elevi prin efort propriu sînt mai bine asimilate și pot fi utilizate în chip mai eficient decît cele pe care și le însușesc în mod pasiv, în timpul expunerii profesorului. Faptul că secția de învățămînt a raionului Slatina, înțelegînd independența a elevilor în procesul de învățămînt, îi acordă atenția cuvenită este foarte pozitiv. Deosebit de important este însă ca modalitățile practice de intensificare a muncii independente a elevilor să corespundă pe deplin scopului propus. Referatele pre-

zentate în consiliile pedagogice, pe teme ca „Asigurarea participării active a elevilor la lecții” sau „Cum ne preocupăm de formarea deprinderilor de muncă independentă la elevi” sînt binevenite numai dacă tratează problemele nu „în general”, ci în mod concret, dacă pun în evidență metodele și procedeele cele mai eficiente.

Tiberiu Gheție, Brașov.

Sîntem într-un tot de acord cu dv. atunci cînd combateți părerea acelor profesori care consideră că pentru a obține rezultate bune la examenele de grad este suficientă pregătirea în cadrul cursurilor organizate de I.P.C.D. Menirea acestor cursuri este numai de a-l ajuta pe candidați

în aprofundarea cunoștințelor asimilate prin studiu individual perseverent.

Inv. Ioan Ungureanu, Bujor, regiunea Galați.

Reținem din materialul dv. cele spuse în legătură cu necesitatea de a acordă mai multă atenție atît caracterului sistematic al expunerii cunoștințelor, cît și caracterului afectiv, ca și ideea că profesorul nu poate trezi în conștiința elevilor imagini și reprezentări vii, trăiri afective, dacă el însuși are o atitudine indiferentă față de ceea ce transmite elevilor și nu alege cele mai accesibile căi pentru a se face înțeles de ei.

În general, ideile pe care le formulați — fie că este vorba de cea subliniată

mai sus, de formarea reprezentărilor despre evenimentele istorice — printr-o corectă plasare a lor pe teritoriul patriei noastre, de reflectarea dinamicii transformărilor istorice în hîrțile istorice, de utilizarea materialului didactic specific disciplinei pe care o predăți sau de realizarea unor obiective educative în procesul predării — sînt judicioase. Ar fi însă mai indicat să tratați, într-un material, o singură problemă, pe care s-o puteți aprofunda.

Prof. Emil Moise, Vermes, raionul Lugoj.

Discuțiile cu părinții pe tema ajutorului pe care îl primesc elevii la învățătura în familie sînt bine

venite, întrucît prin mijlocul lor li se dau părinților sfaturi competente. Ni se pare interesantă inițiativa dv. de a ține un fel de „lecție” cu părinții elevilor din clasa I, pentru a li se demonstra concret cum îl pot ajuta pe copil. Deșigur însă că nu este indicat ca asemenea „lecții” să se țină pentru fiecare obiect, reeditînd, într-o altă formă, lecțiile ținute în fața elevilor.

Prof. Camelia Stegăroiu, Tg. Cărbunești, raionul Giurgiu.

Întrebarea dv. este legitimă și, o reproducem pentru a fi în atenția celor în drept: „Pare de neînțeles faptul că problema metodicii pentru predarea istoriei nu este încă rezolvată. Deși avem specialiști în predarea istoriei, condiții materiale pentru editarea unor astfel de lucrări, deși apar numeroase tratate, publicații și colecții cu conținut istoric — ceea ce dovedește atenția acordată în general acestei dis-

cipline — profesorii nu au la dispoziție lucrări noi de metodica predării istoriei. Care este cauza?”

Simion Trofin, Petrieni, raionul Beiuș.

Nu știm din care manual de gramatică a aflat colegul dv. că în expresia „dragii mei” cuvîntul „dragii” se scrie neortodox. Știm însă precis că cel la care vă referiți trebuie să ia măsuri urgente pentru înlăturarea lacunelor din pregătirea sa.

Prof. Ion Florea, Cristești-Noi, Galați.

Reluînd problema notării elevilor care au copiat la teză, dv. socotiți că este justă notarea cu 1 sau 2 a lucrărilor respective, întrucît copierea constituie o fraudă. Sîntem de acord cu dv. că repetarea tezei în asemenea cazuri anulează valoarea educativă a notei. Rolul cadrelor didactice este și acela de a educa pe elevi în așa manieră încît

manifestările de genul acesta să fie excluse din viața școlii.

Prof. Maria Pirvu — Șimleul Silvaniei.

Prezentînd cazul unui „elev-problemă”, care lipsește frecvent și vagabondează, neputînd fi îndreptat în ciuda tuturor măsurilor pe care le-ați întreprins, vă puneți întrebarea dacă școala trebuie să-l exmatriculeze sau să-l mențină mai departe în cadrul colectivului de elevi, deși exemplul său ar putea avea o influență negativă. Din felul cum ați expus cazul nu reiese însă că s-au încercat cu acest elev toate măsurile educative posibile. Tulburările de comportament pot să apară în cele mai diferite împrejurări, din cauze diverse și îmbrăcînd forme variate. La fiecare caz concret în parte trebuie cunoscute, în primul rînd, cauzele, împrejurările, pentru ca, pe baza acestor cunoașteri, să se ia măsuri educative adecvate. Credem că apropierea educatoarei —

cu multă răbdare, perseverență și înțelegere — de elev constituie principala modalitate de a-l cunoaște și de a-l educa.

Prof. Teodor Calameț, Oradea.

Considerăm pozitivă atitudinea dv. de a nu vă declara satisfăcut cu ceea ce s-a realizat pînă acum în munca educativă de a căuta mereu soluții noi, mai eficiente, de a lupta împotriva formalismului a rutinei, a sablonelor. Sîntem de acord că de lipsurile existente încă în munca educativă se fac vinovați nu numai dirigintii, ci și cei care nu au dat întotdeauna și la timp îndrumările necesare. Este adevărat și că inspecții sectoriale de învățămînt care asistă la orele de dirigintie trebuie să contribuie mai mult la îmbunătățirea lor.

Socotim însă că în unele privințe dv. exagerați puțin lucrurile. Este vorba, bunăoară, de orele deschise de dirigintie. Experiența a demonstrat că atunci cînd sînt bine organizate, cînd nu sînt rezizate, cînd pun în discuție

probleme interesante și asigură elevilor posibilitatea să se manifeste spontan, firesc, asemenea ore sînt folositoare și dau prilej diriginților, în special celor tineri, să tragă concluzii întemeiate pentru munca lor. În general succesul orelor de dirigintie depinde de măiestria dirigintului, de cultura, de pregătirea sa, de tactul său pedagogic, de capacitatea sa de a se apropia de elevi, de a le cîștiga încrederea. Că, așa cum spuneți dv., unele ore de dirigintie sînt reci, neatrăgătoare, este adevărat. Dar aceasta nu se datorează faptului că dirigintele s-a gîhid în organizarea lor după un plan, după o schemă, ci faptului că nu a știut să valorifice să folosească în mod creator, în funcție de cerințele clasei, îndrumările date. Nimeni nu-l obligă pe diriginte să planifice teme care n-au legătură cu clasa sa. Dacă unii procedează astfel, trebuie ajutați să-și îmbunătățească munca. Acest lucru pot și trebuie să-l facă dirigintii mai vîrstnici, cu experiență, ca dv.

Red.